

IX. Benedictus: Orta Çağ'ın Özgün Papası^{1 2 3}

Barış SADAY⁴

Başyuru Tarihi: 30.07.2023

Kabul Tarihi: 28.11.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Orta Çağ Avrupası, Roma İmparatorluğu'nun dağılması ardından siyasi, sosyal, ekonomik ve dini anlamda büyük bozulmalar yaşamıştır. Bu kaotik ortam, Karolenj hakimiyeti sonucunda kısmen "Pax Romana"nın yeniden tesis edilmesine kadar devam etmiş; fakat Şarلمان sonrası, Karolenj hakimiyetinin zayıflaması ve nihayetinde yıkılması ile Avrupa yeniden karışıklık içerisine girmiştir. Papalık, Karolenj desteği ile kendisini var etmiş ve kurumsallaşma sürecine girmiş; ancak Avrupa'nın yaşamış olduğu güvensiz ortamın etkileri Papalık üzerinde de kendisini göstermiştir. Özellikle, Papalık için bu döneme, Saeculum Obscurum (Karanlık Çağ) tanımlaması yapılmıştır. Karolenj desteğinin çekilmesi sonrası, Papalık makamı, başta Roma olmak üzere İtalya'daki asilzadelerin kontrolüne girmiştir. Bu süreç sonucunda geçmişten gelen bazı gelenekler, kurallar ve uygulamalar bozulmaya başlamıştır. Lateran Roma Kilisesi belli ailelerin ve kişilerin mülkü gibi görülmüştür. Bu durum neticesinde, Papalık makamı adeta asilzadelerin kalıtsal kurumu olmuştur. Bu asilzadeler, Papalık makamı için geçmişten gelen kuralları görmezden gelmişler ve usulsüz tavırlar/uygulamalarda bulunmuşlardır. Bu makamda en özgün papa ise IX. Benedictus idi. Bu makale temel amacı, farklı yönlerini ile Papa IX. Benedictus'un hayatını ve Papalık devletinin yaşadığı Saeculum Obscurum (Karanlık Çağ)u dönem kaynakları ile değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ, Hristiyanlık, Papalık, Papa, Özgün

Atıf: Saday, B. (2023). IX. Benedictus: Orta Çağ'ın özgün papası. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1537-1548.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Bu çalışma Barış SADAY'ın "Orta Çağ Avrupa'sında Papalık (IX.-XI. Yüzyıllar)" başlıklı Prof. Dr. Refik Turan danışmanlığındaki doktora tezinden türetilmiştir.

³ "IX. Benedictus: Orta Çağ'ın Özgün Papası" başlıklı makalemden danışman hocamın isminin yazar olarak bulunmasından feragat ettiğini bildiririm.

⁴ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, baris.saday@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5106-3659

Benedictus IX: The Unique Pope of the Middle Ages

Barış SADAY⁵

Submitted by: 30.07.2023

Accepted by: 28.11.2023

Article Type: Research Article

Abstract

Medieval Europe experienced great political, social, economic and religious disruption following the collapse of the Roman Empire. This chaotic environment continued until the Carolingian rule partially restored the "Pax Romana". After Charlemagne, with the weakening and eventual collapse of the Carolingian rule, Europe was again in turmoil. The Papacy established itself with Carolingian support and entered the process of institutionalization. However, the effects of the insecure environment in Europe also had an impact on the Papacy. In particular, this period was defined as Saeculum Obscurum (Dark Age) for the Papacy. After the withdrawal of Carolingian support, the Papacy and the office of the Pope came under the control of the nobles in Italy, especially in Rome. With this process, some traditions, rules and practices from the past began to break down. The Lateran Roman Church was seen as the property of certain families and individuals. As a result of this situation, the office of the Pope became the hereditary institution of the nobility. These noblemen ignored the rules of the past for the papal office and engaged in irregular behavior/practices. In this position, the most unique pope was Pope IX. Benedictus. The main goal of this article is to evaluate various aspects of Pope IX. Benedictus's life and the Saeculum Obscurum (Dark Age) that the Papal state experienced through contemporary sources.

Keyword: Medieval, Christianity, Papacy, Pope, Unique

⁵ Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Humanities, Department of History, baris.saday@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5106-3659

Giriş

Karolenj hanedanlığının yıkılmasından sonraki yüzyıla Katolikler, “Demir Çağı” ismini vermektedir. (Çoban, 2018, s. 82; Saday, 2020, s. 348-349) Bu isimlendirilmenin verilmesinin en önemli sebebi, söz konusu yüzyılda Kilise'nin yaşamış olduğu sıkıntılar ve düştüğü kötü durumlardır (McCabe, 1939, s. 197) Papalık ve Kilise, IX. yüzyıl sonlarından itibaren Romalı zengin ailelerin etkisi ve kontrolü altına girmeye başlamışlardır. Aristokrat ailelerin bu ilgisi, papalığın, mevcut otorite ve ekonomik getiriler için araçsal mekanizma olmasından ileri gelmektedir. Papalık üzerindeki koruyucu Karolenj gücünün azalması, bahsini ettiğimiz bu asillere hareket imkânı tanımıştır. Bu zaman döngüsünde yaşanan olaylardan ötürü döneme “Saeculum Obscurum” (Karanlık Çağ) tanımlaması yapılmıştır. (Ullmann, 1974, s. 115; Collins, 2000, s. 101 vd.; Çoban 2008, s. 82-83) Çünkü dönemdeki papaların kişilikleri ve onların ahlaki çöküntüleri, tarihçilerin bu tarz bir tanımlama yapmasına sebebiyet vermiştir. Walter Ullmann “A Short History of the Papacy in the Middle Ages” adlı eserinde durumu şu şekilde ifade etmektedir: “Papalığı, papalara karşı korumak gerekmiştir.” (Ullmann, 1974, 115, Çoban, 2008, s. 83; Saday, 2020, s. 349) Bu dönemde, papalığın geleneksel seçim yönteminde de değişikliklerin yaşandığı görülmektedir. İlk Hıristiyan kaynaklarında Petrus'un ilk üç halefinin papa seçilme yöntemine dair bilgi bulunmamaktadır. Ancak daha sonraki dönemlerde, özellikle X. yüzyıldan itibaren, Roma'daki rahip heyetleri, halk ve taşra ruhanilerinin etkisi altında bir seçim metodu geliştirilmiştir. X. yüzyılda, laik unsurlar ve alt ruhban grupları seçim sürecinden uzaklaştırılarak seçim işlemleri yanlı hâle getirilmiştir. XI. yüzyılda ise papalık seçimleri nüfuzlu ailelerin kontrolü altına girmiştir. 1059'da seçilen Papa II. Nicolas, kendisi de bu tür bir uygulama ile seçilmiş olmasına rağmen, bu olumsuz tabloyu değiştirmek amacıyla papanın Kardinaller Meclisinde seçilmesini sağlayacak düzenlemeler getirmiştir. 1060'ta yayımladığı “In Nomine Domini” genelgesi ile bundan sonra papa seçimi yapacak heyetin sadece kardinallerden oluşacağını ilan etmiştir. Bu düzenlemeler zaman içinde çeşitli revizyonlara tabi tutulmuş olsa da günümüzdeki papa seçim sürecine temel oluşturmuştur. Kardinaller kurulu, ölüm veya görevinden çekilme durumunda yeni papanın belirlenmesi için seçim meclisi oluşturur. Bu seçim meclisi, laik ve ruhani müdahalelerden uzak bir şekilde, özel bir meclis olan “conclave” adında toplanır. Bu değişiklik, Papalık içerisinde yaşanan olayların ve meydana gelen durumların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle, I. İznik Konsili'ne dayanan seçim geleneği değişmiş ve bu değişiklik mali/ıdari güce sahip piskoposların papa olabilmek ve Kilisenin başına geçebilmek için çeşitli entrikalar ve usulsüzlüklere başvurmasına neden olmuştur.

Araştırmacılar, bu dönemde papalığı zayıflatan üç unsurdan bahsederler. Bu unsurlar; Sakson imparatorları ve ahlaki çöküntü, Romalı asilzade ailelerin etkisi (Senatör Theopylact ve ailesi) ve kadınların etkisi sonucu papalığın belirli aileler arasında değiş-tokuş şekline bürünmesi olarak sıralanır. “Saeculum Obscurum”u (Karanlık Çağ), başlattığı düşünülen Papa III. Sergius ile Senatör Theopylact'ın karısı Theodora arasında yaşanan ilişki, dönemin ahlaki yozlaşmasının bir örneği olarak görülür. Theodora siyasi amaçları ve arzuları olan bir kadındır. Kızları Marozia ve Theodora da onunla aynı yolu takip etmiştir. Ahlaki değerlerin bu kişiler için önemli olmadığı ve arzuları için bu gibi değerleri hiçe saydıkları değerlendirilir. Papa VII. Gregory'e kadar devam eden bu Karanlık Çağ'da papalar ahlaki değerlerden uzak, aile içi sapıklıklar ve metres ilişkileri ile örülür bir hayat yaşamaya başlamışlardır (Corbett, 1956, s. 21-27; Stebbing, 1926. s. 246; Çoban, 2008, s. 83-84; Saday, 2020, s. 349).

İmparator II. Konrad ile başlayan “Salian dönemi” papalık için sağlam olmayan bir zeminin oluşmasına sebep olmuştur. Konrad'ın Normanların İtalya'yı istilasına kayıtsız kalması, papalığın tamamen Romalı asilzadelerin kontrolüne girmesine sebep olmuştur. Bu aristokratik ailelerden en önemlisi Tusculumlardır. Bu dönemde, Papalık bu ailenin saltanat ve gücünün aracı hâline gelmiştir. Papa VIII. Benedict, XIX. John ve çalışmanın ana figürü olan IX. Benedict bu aileye mensuptur (Stebbing, 1956, s. 264). Anlaşılacağı üzere, IX. Benedictus, Tusculum hanesinin kilise üzerinde sıkı denetimde bulunduğu bir dönemde papa seçilmiştir (Tout, 1914, s. 63; Chamberlin, 1969, s. 38).

Papalık Öncesi Hayatı

Papa olduktan sonra IX. Benedictus ismini alan Tusculumlu Thephylactus (Duchesne, 1892, s. 270) kuvvetle muhtemel 1012 tarihinde Roma'da dünyaya gelmiştir. Thephylactus, Tusculum Kontu III. Alberic'in oğlu olmasının yanı sıra Papalar VIII. Benedictus ve XIX. John'un da yeğenidir (Halliday, 1826, s. 128; Platina, 1889, s. 270; Poole, 1917b, s. 1; Whalen, 2014, s. 90). Döneme dair kıymetli bir kronikçi Platina, kaleme aldığı eserinde ayrıntı olarak Benedictus'un Roma'nın Frascati beldesinde doğduğunu belirtmektedir. Bu bilgiler ışığında Benedictus'un hangi tarihte doğmuş olduğu konusunda bir fikir birliği olmamasına rağmen onun doğum yeri konusunda fikir birlikteliği bulunmaktadır. Genç Papa Gregory, Peter ve Octavian isminde üç erkek kardeşe sahiptir. Ancak bu kardeşler arasında yaş sıralaması net değildir. Olasıdır ki, aristokratik iktidarı ele geçirmesinden ötürü Gregory, Benedictus'tan daha büyüktür. (Mann, 1910, s. 241) Her ne kadar Gregory, imparator korkusundan "Patricius" unvanını almamış olsa da kendisini en yüksek yetkili Konsil üyesi olarak konumlandırmıştır ki; bu durum kendisini tüm Romalıların senatörü olarak konumlandığı anlamına geliyordu. (Gregorovius, 1896, s. 41; Bell, 1921, s. 102-103). Tusculum hanesi, daha önce de bahsettiğimiz gibi "Kutsal Makamı" yani papalığı ailelerinden herhangi birine verebilecekleri kalıtsal bir mülk olarak görmekteydi. Bu durum diğer papalarla akrabalık ilişkisi bakımından Benedictus'un, Papa XII. John ile de yakın akrabalık bağı olduğu bilgisini daha da gerçekçi kılmaktadır (Gregorovius, 1896, s. 41).

Papalık Dönemi

Papa IX. Benedictus, Tusculum Kontu III. Alberic'in Romalılarına rüşvet vermesi (Glaber, 1989, s. 177) neticesinde ilk olarak Ekim 1033 yılında papalık makamına gelmiştir (Duchesne, 1892, s. 270). Glaber ise eserinde Papalık tarihi olarak 1032 senesini kaydetmektedir (Jaffe, 1885, s. 519; Glaber, 1989, s. 177). Ailesinin, Roma ruhban sınıfı üzerindeki etkisi ve varlığı sayesinde papa olan Benedictus, Papalık tarihindeki en genç papa olmasının yanı sıra bu konuma birden fazla kez gelmiş tek kişidir (Duchesne, 1892, s. 270). Onun hakkında çeşitli vesilelerle oluşturulan anlatılarda "Petrus'un makamına utanç düşüren kişi" tanımlaması yapılmaktadır (Duchesne, 1892, s. 270).

IX. Benedictus'un ilk papalık dönemi, 1032 yılından 1044 yılına kadar devam etmiştir. Kendisinden sonra papalık III. Silvester'e geçmiş olmasına rağmen bir yıl sonra 1045'te tekrar papa olan IX. Benedictus'un ikinci dönemi kısa sürmüştür. Son olarak Papa VI. Gregorius'un Sutri Konsili'nde⁶ (MGH, 1864, s. 37) görevden alınması ve II. Clemens'in on aylık papalığı sonrası 1047 ve 1048 yılları arasında Papalık makamına yeniden geçen IX. Benedictus'un, 17 Temmuz 1048 tarihinde makamı II. Damascus'a bırakması ile papalık serüveni de tamamen bitmiştir (Tout, 1914, s. 63; McCabe, 1939, s. 236). Papalığın haleflerinden biri olan III. Victor, IX. Benedictus'un Roma'da soyulup öldürüldüğünü; hayatının oldukça müsrif ve gaddarca olduğunu itiraf etmiştir (Gregorovius, 1896, s. 41-42). Ayrıca onun yaratmış olduğu etki, Güney Fransa piskoposları ile başlayan ve tarihteki ilk toplu barış hareketi olarak tanımlanmaya çalışılan, ilahi barışın insancıl yasası "Pax Dei-Treuga Dei"⁷ hareketini doğurmuştur (Glaber, 1989, s. 197).

Birinci Papalık Dönemi (1033-1044)

Ekim 1033⁸ yılında, babası III. Alberic'in rüşveti yoluyla papalık makamına gelen Benedictus, selefi XIX. John'un yeğenidir (Glaber, 1989, s. 197; Jaffe, 1885, s. 519-520; Duchesne, 1892, s. 270; Poole, 1917a, s. 209; Mann, 1910, s. 240-241; Chamberlin, 1969, s. 67). Papalık öncesi ismi Thephylactus'un yerine VIII. Benedictus'un yeğeni olması sebebiyle Benedictus ismini tercih etmiştir. Aşağıda ayrıntılı şekilde inceleyeceğimiz üzere, Benedictus oldukça genç bir yaşta -takriben 11 yaşında- papa seçilmiştir.

⁶ Sutri Konsili, 20 Aralık 1046 yılında Roma'da, İmparator III. Henry'in istediği ile hem reformculara cevap hem de Papalık devletinin geleceği ile ilgili konularını gündeme alan dinî toplantılardan birisidir.

⁷ Tanrı Barışı-Tanrı Ateşkesi. Orta Çağ'da Katolik Kilisesi tarafından yönetilen bir hareketti ve tarihteki en etkili toplu barış hareketlerinden biriydi. Hem Pax Dei'nin hem de Treuga Dei'nin amacı, eski Karolenj İmparatorluğu'nun batı yarısında (9. yüzyılın ortalarında çöküşünün ardından) manevi yaptırım tehdidini kullanarak kan davasının şiddetini sınırlamaktı.

⁸ Duchesne, 1892, s. 356.

Benedictus'un papalık makamındaki, yaklaşık ilk dört yılı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Ayrıca şu belirtilmelidir ki 1036 yılında Benedictus, papalığın gerektirdiği ahlaki değerlere sahip olmadığı gerekçesiyle Romalı soylular tarafından öldürülmeye çalışılmış olması muhtemeldir. Ancak eldeki kaynaklar bu konuda net bir fikir ortaya koymak için yetersiz kalmaktadır. Her hâlükârda, soyluların bir kısmı, Benedictus'un Aziz Petrus Bazilikası'ndaki yaşamına son vermek için bir girişimde bulunmuşlardır (Jaffe, 1885, s. 520). Papa'nın yandaşları onu ölümden kurtarmış olsalar da onu konumunda tutacak kadar güçlü değillerdi ve Benedictus, isyancılar tarafından Roma'dan sürüldü (Glaber, 1989, s. 211; Platina, 1889, s. 270; Gregorovius, 1896, s. 43; McCabe, 1939, s. 235). Crescenti hizbinin bu kargaşada en aktif olan grup olduğu belirtilmektedir (Gregorovius, 1896, s. 43; Bell, 1921, s. 102).

Onun kutsanmasının ardından şehirden ayrıldığına dair bazı bilgiler de vardır. Glaber, 29 Haziran 1033 Cuma günü gerçekleşen güneş tutulması ile Benedictus'un Roma'dan ayrılmasının aynı günde gerçekleştiğini belirtmektedir. Romalı asilzadeler ve halkın büyük bir başkaldırısı sonrası Benedictus, ilk kez Roma'dan kovulmuştur (Jaffe, 1885, s. 520; Duchense, 1892, s. 270). Bu kovulma, genç Papa ile Konrad arasındaki yakınlaşmanın gelişmesine sebebiyet vermiş ancak bu bağın kuvvetliliği hususunda Papa Benedictus yanlıgı içindedir. Söz konusu tarihte, imparatorun daha önemli meşguliyetleri bulunmaktadır. İmparator II. Konrad, Kral Rudolph tarafından kendisine verilen Burgonya Krallığı'nı güvence altına almakla uğraşmaktadır (Malmesbiriensis, 1841, s. 309-310; MGH, 1878, s. 44; Mann, 1910, s. 244).

1037 yılında Papa Benedictus, Konrad'ın koruması altına girmek için Cremona'da bulunan imparatorun yanına gitmiştir. Benedictus'un aradaki zamanı nerede ve nasıl geçirdiği ise bilinmemektedir (Jaffe, 1885, s. 520; Gregorovius, 1896, s. 43). Papa Benedictus, Konrad'ın Kuzey İtalya seferi sonrasında onun huzuruna çıkabilmiştir. İmparator, genç ve sürgündeki Papa karşısında itaatini göstermek için eğilmek zorunda kalmıştır. Çünkü Konrad, siyasi amaçları için papalık makamına ihtiyaç duymaktadır. Papa Benedictus'un İmparator'dan tek bir isteği bulunmaktadır; bu istek onunla Roma'ya gelmesi ve Papalık mevkiine onu geri getirmesidir. Konrad ise bu talebe karşılık Milano Başpiskoposu'nu aforoz etmesini istemiştir. İmparator, Roma'nın işleriyle sınırlı kalmayıp egemenlik ve genişleme politikaları nedeniyle başka meşguliyetlere de sahiptir. Capua Prensi Pandulf'un tahtını geri kazandığı, kasabaları boyunduruk altına aldığı, Monte Casino'nun imparatorluk manastır görevlisini görevden alması ve Puglia'daki kargaşalar nedeniyle Roma Campagna'nın güvenliğini sağlama ihtiyacı duyuyordu (Gregorovius, 1896, s. 45; Chamberlin, 1969, s. 68-70).

Papa Benedictus, İmparator ile karşılıklı anlaşmaya varmıştır. Benedictus, Konrad ve İmparatorluk ordusu, 1037 kışında güneye doğru hareket etmişler ve önce Parma'ya daha sonra da Perugia üzerine yürümüşlerdir. İmparator, Papa ile Paskalya'yı Spello'da geçirmiştir (Jaffe, 1885, s. 520; MGH, 1878, s. 42). İmparator, bu süre zarfında kendisine gelen Romalıların, taçsız Papa'ya yönelmiş oldukları suçlamalara ve ona karşı oluşan memnuniyetsizliklere kulak asmamıştır. Ferdinand Gregorovius, "History of The City of Rome in The Middle Ages" eserinde İmparator'un şikâyetlere ve memnuniyetsizliklere kulak asmamasının asıl sebebinin politik olduğunu belirtmektedir (Gregorovius, 1896, s. 46). Bu ittifak ile İmparator, Alman çıkarlarının destekleyicisi olan Tusculum hanesini iktidarda tutmuş ve kendisine bağlı bir Papalık Kurumu oluşturmuştur. Konrad'ın bu hareketi olaylara politik yaklaştığının en önemli göstergesidir.

Papa IX. Benedictus, İmparator II. Konrad ile yaptığı anlaşma gereği, Milano Başpiskoposu Heribert'i aforoz etmiştir (MGH, 1878, s. 43). Bunun üzerine Konrad, Roma'yı ele geçirmiş ve Papa Benedictus'u 1039 yılında Papalık tahtına yeniden oturtmuştur. İmparator, akabinde Monte Casino üzerine ordusu ile yürüyüşe geçmiş ve Roma'dan ayrılmadan önce, bir garnizon askeri kentte bırakmıştır. Konrad, 13 Mayıs'ta Capua kentini ele geçirmiş ve Capua Dükalığını, Salerno Prensi Waimar'ın kontrolüne vermiştir. Norman lideri Rainful, İmparator'un karşısına Aversa kasabasında çıkmıştır. Aversa kasabası, 1030 yılında Napoli Dükü Sergius'un

hizmetinde Norman kuvvetleri tarafından kurulmuştur. Özellikle bu kasaba, Güney İtalya'da güçlenen Norman Krallığı için merkez karargâhlardan birisi konumundadır. Stratejik açıdan, kuzeye doğru yayılmacı bir politika güden Norman Krallığı için bu nokta kritik bir hassasiyete sahiptir. Konrad ve ordusu, Aversa kasabası üzerine yürüyüşe geçmiş olmasına rağmen orduda yaşanan salgın sebebiyle yazın geri dönmek zorunda kalmışlardır. İmparator Konrad, salgın hastalıktan dolayı 4 Haziran 1039 yılında ölmüştür (MGH, 1878, s. 44; Gregorovius, 1896, s. 46).

İmparator Konrad tarafından Papalık tahtını geri kazanan IX. Benedictus, 1039 yılında kardeşi Gregory tarafından korunan bir iktidara sahiptir. Bu tarihle birlikte, o ve ailesi başta Roma kenti olmak üzere nüfuzlarının olduğu bütün bölgelerde yasal olmayan pek çok faaliyetlerde bulunmuşlardır. IX. Benedictus ve ailesinin tüm yetkileri elinde tutan otoriter yönetimi, bir süre sonra toplumun kendilerine karşı öfkeli bir muhalif grup hâline gelmesine sebep olmuştur. Muhalif nüfuz ve kent toplumundaki öfke, 1044 sonu ya da 1045 yılının başlarında belirgin bir hâle dönüşmüştür. Bu yıl, öfkeli halk isyan etmiş ve Benedictus şehirden kaçmak zorunda kalmıştır (Jaffe, 1885, s. 522; Poole, 1917b, s. 9). Ancak ona bağlı olan vassallar, Leonina'yı⁹ öfkeli Roma halkına karşı savunmuşlardır. Benedictus'a bağlı olan güçler isyana karşı harekete geçmişler ve Galeria'dan Kont Gerard, süvarilerden oluşan kuvvetle Roma kentine gelmiştir. Gerard ve süvari kuvvetleri isyan halinde öfkeli Roma halkını geri püskürtmeyi başarmışlardır. Bu olayları anlatan "Annales romani", (MHG,1843, s. 468) Romalıların, oy birliğiyle Benedictus'tan vazgeçtikleri ve Sabina Piskoposu Sylvester'ı, Papalık makamına seçtiklerini anlatılır (Duchense, 1892, s. 270). Fakat kronik, Trastevere'nin üç günlük bir mücadeleden sonra saldırı ile alınıp alınmadığı gibi hususlarda bilgi vermemektedir. Ancak yeni Papa III. Sylvester, toplamda 49 gün papalık makamında kalmış ve Mart 1045 yılında Tusculum nüfuzu sebebiyle bu makamdan sürülmüştür (Gregorovius, 1896, s. 47-48; Poole, 1917b, s. 9).

İkinci Papalık Dönemi (1045)

Mart 1045 yılında Tusculum hanesi tarafından tahttan sürülen III. Sylvester, kendini güvende hissettiği Sabine kalesine çekilmiştir. Bu sırada IX. Benedictus, kardeşi ve Kont Gerard'ın desteği ile Kutsal Makama, ikinci kez geçmiştir (Jaffe, 1885, s. 522, 524; MGH, 1843, s. 469). Benedictus, siyasi ve askerî desteğini aldığı Kont Gerard ile ittifaklarını güçlendirme düşüncesi ile Kont'un kızı ile evlenmek için girişimlerde bulunmuştur. Bu evliliği ilk etapta destekleyen Kont, daha sonraları buna karşı çıkmıştır (Poole, 1917b, s. 13). Papalık makamından sürülen ve yetkilerini kaybeden Sylvester ise Papa unvanını kullanmaya devam etmiştir ancak Hristiyan ruhban sınıfı, papa olarak Roma'daki IX. Benedictus'u kabul etmiştir. Ruhban sınıfı, başpiskoposluk ve piskoposluk atamaları ile bunların takdis edilmesi için IX. Benedictus'a başvurmuşlardır. 1046 yılında IX. Benedictus, Köln şehrine gelerek burada Krakow bölgesi için Başpiskoposluk makamına Aaron'u, Piskoposluk makamına ise Lambertus soylularından Zula'yı atayarak, onların atama ve kutsanma törenini gerçekleştirmiştir (MGH, 1866a, s. 37; MGH, 1866b, s. 51). Roma ahalisi tarafından nefret edilen, tahtına güvenmeyen ve olası darbe müdahalesinden sürekli korku duyan Benedictus, baskılar ve itirazlar sonunda tahttan çekilmek zorunda kalmıştır. Başrahip Bartholomew'in teşviki ile tahtan vazgeçmeyi kabul eden Benedictus, buna karşılık kendisine para ödenmesini istemiştir. Teklifi kabul edilen Benedictus, 1 Mayıs 1045 yılında yapılan sözleşme gereği, iki bin sterlin karşılığında bütün papalık yetkilerini John Gratian'a devretmiştir (MGH, 1843, s. 469; Jaffe, 1885, 522; Duchense, 1892, s. 270; Rose, 1988, s. 54; Chamberlin, 1969, s. 71; Saday, 2020, s. 350). Benedictus'un, ikinci papalık kariyeri toplamda 1 ay 21 gün sürmüştür (Gregorovius, 1896, s. 48; Poole, 1917b, s. 2).

⁹ Orta Çağ Roma şehri içerisinde bulunan bölge.

Üçüncü Papalık Dönemi (1047-1048)

Benedictus ve Tusculum hanesi, Roma şehrindeki iletişim ve bilgi ağlarını devamlı açık tutmuşlardır. Özellikle onlar, şehir içerisindeki ajanlarını iyi gizlemiş ve iletişim ağının kesilmesini engellemişlerdir. Buradaki temel amaç, papalık makamını tekrar ele geçirmektir. Benedictus ve ailesi için, 9 Ekim 1047 yılında Alman kökenli Papa VI. Gregorius'un aniden ölmesi ile beklenen fırsat doğurmuştur (MGH, 1878, s. 46). Bu fırsat üzerine harekete geçen Benedictus, şehri kontrol altına almış ve üçüncü kez papalık makamına geçmiştir (Jaffe, 1885, s. 523; MGH, 1878, s. 46; The Lives, 1799, s. 9). Ancak Papalık içerisinde güçlenmiş olan Alman destekli güçler, Benedictus'un papalığını kabul etmemişler ve yeni seçimle ilgili isteklerini sormak üzere İmparator Henry'e tam yetkili temsilci heyeti göndermişlerdir. Heyet başkanlığına, Roma'da oldukça popüler ve İtalyan diline hâkim olan Lyons Başpiskopusu Halynard getirilmiştir. İmparator Henry, mevcut Papa'yı tehdit olarak gördüğü ve Roma'daki Alman nüfuzu muhafaza etmek için Benedictus'un papalık makamından sürülmesini onaylamış ve bunun için gerekli faaliyetleri derhâl başlatmıştır (MGH, 1843, s. 469; Duchense, 1892, s. 270). Bu faaliyetler neticesinde, 17 Temmuz 1048 yılında II. Damasus Papalık tahtına getirilmiş ve Alman nüfuzu papalık kadrolarında yeniden yükselişe geçmiştir (Gregorovius, 1896, s. 71-72; Poole, 1917b, s. 2; The Lives, 1799, s. 9). 8 ay 9 gün papalık yapan IX. Benedictus ise Tusculum hanesi kalesine geri dönmüştür (Jaffe, 1885, s. 523; Bell, 1921, s. 104; Chamberlin, 1969, s. 74). Bu bilgiden sonra kaynaklar Papa IX. Benedictus'un sonu hakkında bilgi vermemektedir. Ferdinand Gregorovius eserinde, II. Damasus'un 9 Ağustos 1048'de ölümü hakkında IX. Benedictus'u ima ederek, Papa'yı zehir yoluyla öldürebileceğini işaret etmektedir (Gregorovius, 1896, s. 73).

Tartışmalar

Papa IX. Benedictus, oldukça genç bir yaşta papalık makamına gelmiştir. Ancak tam olarak kaç yaşında olduğu konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Horace K. Mann ve ona yakın düşünen tarihçilere göre yaklaşık olarak 20 yaşında iken Benedictus, papalık makamına gelmiştir (Mann, 1910, s. 239). Ancak bu tespit, konu ile ilgili tarihsel verilere göre oldukça yanlıştır. Özellikle döneme ait kaynaklar tarandığı zaman, Benedictus'un 10, 11 (Rose, 1988, s. 54) ya da 12 (Jaffe, 1885, s. 520; Duchense, 1892, s. 270) yaşında papa olduğu bilgisinin verildiği görülmektedir. Örneğin 10 yaş bilgisi, Auxerre'lı kesiş Rupert Glaber'in kaleme aldığı eserde net bir şekilde belirtilmiştir (Glaber, 1989, s. 119). Ancak eldeki kaynak yetersizliği sebebiyle Papa IX. Benedictus'un, papalık makamına tam olarak hangi yaşta geçtiği netlik kazanmamıştır. Farklı yaşlar verilmesine rağmen tek fikir birliği, Papalık tarihinde bu makama gelen en genç kişi olmasıdır (Poole, 1917b, s. 17; McCabe, 1939, s. 233-234; Saday, 2020, s. 350). Bu kadar genç bir kişinin papalık makamına gelmesi konusunda itiraz olmuşsa da ailesinin gücü sebebiyle herhangi bir büyük sorun ortaya çıkarmamıştır (McCabe, 1939, s. 234). Ek olarak, Reginald L. Poole, "Benedict IX and Gregory VI" isimli eserinde Glaber ve o dönemdeki kaynakların dikkatli incelenmesi gerekliliğini belirtmektedir. Çünkü Orta çağ tarih yazıcılığında dikkatsizlikler, bilinçli yapılan yanlışlıklar ve masalsi anlatım tarihsel gerçeklikten uzaklaştırmaktadır. Bunu ortadan kaldırmak için farklı kaynaklardaki bilgiler karşılaştırılarak doğruya en yakın bilgiyi ortaya koymak gerekmektedir. Ancak yukarıda bahsettiğimiz üzere bu konu hakkında yeterince farklı kaynak maalesef bulunmamaktadır.

Papa IX. Benedictus hakkında yukarıda belirtilen konunun dışında tartışmalı başka hususlar da bulunmaktadır. Bunlardan ilki babası tarafından papalık makamına geçmesi için rüşvet verilmesi meselesidir. Bu hususla ilgili bilgi veren Glaber'in dışında dönemsel kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır (Glaber, 1989, s. 197). Ancak IX. Benedictus'un, iki bin sterlin karşılığında papalık makamını ve tüm yetkilerini John Gratian'a devretmiş olması, Glaber'in ortaya atmış olduğu bilginin doğruluk olasılığını yükseltmektedir (MGH, 1843, s. 469; Jaffe, 1885, s. 522; Duchense, 1892., s. 270; Chamberlin, 1969, s. 71; Saday, 2020, s. 350). Kutsal makama uymayan davranışları ve Lateran Kilisesi'nde seks partileri düzenlediği konularındaki tartışmalara, bilimsel ve kapsayıcı cevap şu olabilecektir. Biyolojik olarak henüz yetişkinliğe erişmemiş bir kişiye, ruhani anlamdaki

yegâne kudretin verilmesi, nihayetinde doğabilecek en olası durumdur (Gregorovius, 1896, s. 41-42; Chamberlin, 1969, s. 69; Rose, 1988, s. 55; Saday, 2020, s. 350). Son tartışmalı konu ise Benedictus'un eşcinsel olduğuna dair iddialardır. Dönemsel kaynaklarda bu konuda herhangi bilgi veya ima olmamasına rağmen post modernist çalışmalarda bu iddia ortaya atılmıştır (Fletcher, 1992, s. 19). Papalık tarihi içerisinde yaşanan bu tarzda olay ve gelişmeler hakkındaki bilgilere, Brenda Ralph Lewis'in "Dark History of the Popes" isimli eserinde yer verilmektedir.

Sonuç

Papa IX. Benedictus, toplamda 10 yıl, 4 ay ve 8 gün boyunca papalık makamında görev yapmıştır (Platina, 1889, s. 271). Papalık tarihinde yaşanan bozulmalar ve yozlaşmaların görüldüğü dönemlerden birini tanımlamak için kullanılan "Saeculum Obscurum" tanımı için örnek verilecek en temel kişiler arasında IX. Benedictus gelmektedir. Onun için bahsi geçen tanımın vücut bulmuş hâli yorumu rahatlıkla yapılabilir. IX. Benedictus, papalık tarihinde iki önemli ilke sahiptir. Birincisi, en genç yaşta papa olması; ikincisi ise üç kez papalık makamına seçilmiş olmasıdır. Bu dönemde yaşanan yozlaşmalar, ondan sonra gelen papaların itibarlarını yükseltmek ve papalık seçim tarzını düzeltmek için önemli adımlar atmalarına yol açmış ve bunların başında VII. Gregorius ve onun reformları gelmektedir. Ayrıca, VII. Gregory döneminde ilan edilen "Dictatus Papae" ile papalık seçim geleneği sağlam temellere oturtulmaya çalışılmış, aristokratik baskılar kırılmış ve papalık örgütlenmesinde önemli değişiklikler yapılmıştır.

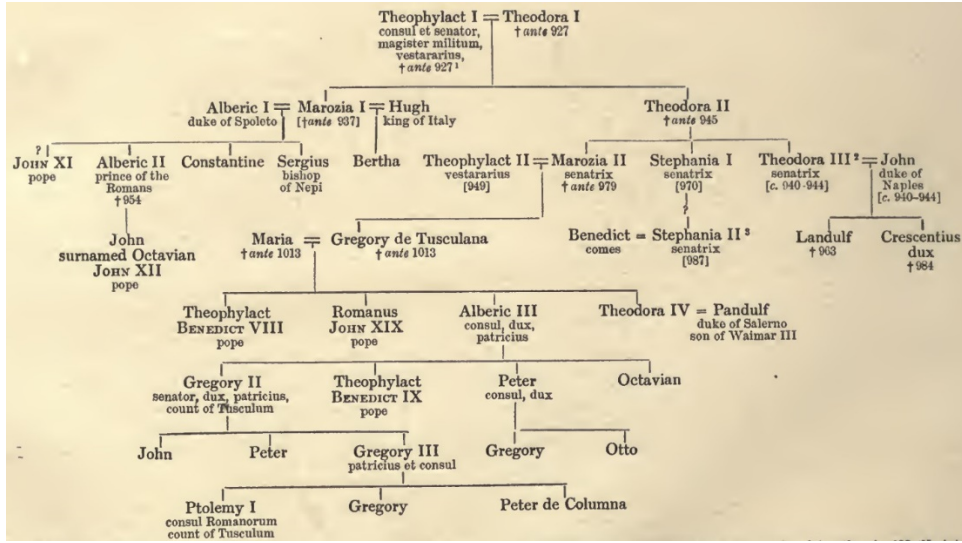
Kaynakça

- Bell, M. I. M. (1921). *A short history of the papacy*, London: Methuen & Co. Ltd.
- Chamberlin, E. R. (1969). *The bad popes*. New York: Dorset Press.
- Collins, P. (2000). *Upon this rock: The popes and their changing role, crossroad book*. New York: Herder & Herder.
- Corbett, J. A. (1956). *The papacy: A brief history*. New Jersey: D. Van Nostrand Company.
- Çoban, B. Z. (2018). *Geçmişten günümüze papalık*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- De Montor, A. (1911). *The lives and times of the popes*. c. III, New York: The Catholic Publication society of Amrica.
- Duchesne, L. (1892). *Le liber pontificalis*. II, T. Ernest (Ed.), Paris.
- Fletcher, L.Y. (1992). *First gay pope and other records*. Boston: Alyson Books.
- Glaber, R. (1989). *Historiarum libri quinque*. J. France (Çev.), Oxford: Clarendon Press.
- Gregorovius, F. (1896). *History of the city of rome in the middle ages*. IV/I, A. Hamilton (Çev.), London: Cambridge University Press.
- Hallinday, A. (1826). *Annals of the house of hanover*. I, London: Wentworth Press.
- Jaffe, P. (1885). *Regesta pontificum romanorum*. c. MCXCVIII, Leipzig: Veit et Comp.
- Lewis, B. R. (2009). *Dark history of the popes*. London: Amber Books Ltd.

- Mann, H. K. (1910). *The lives of the popes in the early middle ages*. V, London: K. Paul, Trench, Trübner, & Co.
- Mccabe, J. (1939). *A history of the popes*. London: Watts & Co.
- Waitz, G. (Haz.). (1878). *Annales hildesheimenses, MGH*. Hannoverae: impensis bibliopolii Hahniani.
- Pertz, G. H. (Ed.). (1843). *Annales romani, MHG*. Hannoverae: impensis bibliopolii Hahniani.
- Pertz, G. H. (Ed.). (1864). *Annales Corbeiensis, MHG*. Hannoverae: impensis bibliopolii Hahniani.
- Pertz, G. H. (Ed.). (1866a). *Annales capituli cracoviensis et annales cracovienses compilati, Annales poloniae MHG*. Hannoverae: impensis bibliopolii Hahniani.
- Pertz, G. H. (Ed.). (1866b). *Annales polonorum, Annales poloniae MHG*. Hannoverae: impensis bibliopolii Hahniani.
- Platina, B. (1889). *The lives of the popes*, I, çev. W. Benham, London: Griffith, Farran, Okeden & Welsh
- Poole, R. L. (1917a). Papal chronology in the eleventh century. *The English Historical Review*, 32(126), 204-214. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/551655>.
- Poole, R. L. (1917b) *Benedict IX and gregory VI*, London: Oxford University Press.
- Rose, P. de (1988). *Vicary of christ: The side of the papacy*, New York: Crown Publishers.
- Saday, B. (2020). *Orta Çağ Avrupasında papalık (IX.-XI. yüzyıllar)* (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Stebbing, G. (1926) *The story of the catholic church*, London-Edinburg: The B. Herder Book Company.
- The Lives of The Popes* (1799). II, London: The Religious Tract Society.
- Tout, T. F. (1914). *The rmpire and the papacy 918-127*. London: Rivingtons.
- Ullmann, W. (1974). *A short history of the papacy in the middle ages*. London: Methuen & Co.
- Whalen, B. E. (2014). *The medieval papacy*. UK: Macmillan Publishers.
- Willelmus M., (1841). *Willelmi malmesbiriensis monachi gesta regum anglorum*. T. D. Hardy (Haz.), I, London: Samuel Bentley.

Ekler

Ek 1. Papa IX. Benedictus'un Aile Ağacı

Poole, Reginald L., *Benedict IX and Gregory VI*, Oxford University Press, London, 1917, s. 32.

Ek 2. Papa IX. Benedictus'un İllüstrasyonu

Montor, Artaud de, *The Lives and Times of The Popes*, c. III, New York, 1911, s. 9a.

Ek 3. Papa IX. Benedictus'un Mezarı

Ek 4. 1903 tarihli Kromolitografi (çok renkli baskı): Papa IX. Benedictus'un Temsili (1033-1044)

Extended Abstract

Purpose

The study is to indicate the reasons for the definition of the Dark Ages that the Papacy institution lived in in the History of Medieval Europe. In addition, as the subject of the study, the main figure Pope Benedict IX is to reveal his life, experiences and his influence on the Papal history through periodic sources. His papal experiences are the embodiment of the Dark Ages definition. In this exemplary figure center, it is aimed to present an original work with the data at hand. Pope Benedictus IX, who is the subject of our study, belongs to an aristocratic family - the House of Tusculum - and there are people from his family who came to the papacy before him. These aristocratic families tried to achieve political, economic and social status goals through the Papal institution. This led to the instrumentalization and secularization of religion in the medieval European lands. Papal and religious institutions needed a reform again. In the eleventh century, the Papacy experienced reformist actions. The Papacy began to assume its present structural form. The main purpose of our article is to try to convey the papacy of Benedictus IX, who experienced the firsts in the history of the Papacy on the scarce resources available. However, as we have mentioned, due to the lack of sufficient basic source information about the period, the subject has been tried to be examined as thoroughly as possible.

Design and Methodology

Method part of the study; The type of the study is applied, conceptual and compilation. In particular, it has been tried to give answers to the purposes we have stated on the periodical sources used in social sciences. In addition, it was tried to reach the most accurate data by making the given comparisons. While doing this process, different types of archival sources were used and it was aimed to contain different information in the study.

Findings

Medieval European History is a time period in which very important events took place for the Papal Institution. Especially as a result of the Gregorian Reform Movements, precautions were taken for all situations that gave rise to the definition of the Dark Ages. IX. Benedict's Papacy process and his actions in this office are the most sensitive issues in Papal history. After this Pope, the lifestyles of the Clergy will begin to be determined. Papa IX. Benedictus Pope IX. Benedict is one reason that can be given for the introduction of a new style of electoral tradition in the Papal institution. Before the Crusades, the Papacy gained prestige and power as a result of such actions. The negative activities of the people who dominate the otherworldly power are indicated through the example figure.

Research Limitations

Since our research is in the field of History, the methodical approaches of the aforementioned field were used while delimiting it. Based on this situation, our study has been limited in terms of Historical, Personal and Spatial terms. As limitations of our research: Early XI. century, Pope IX. Benedict and Medieval European Geography (in micro sense Rome and its surroundings).

Implications (Theoretical, Practical and Social)

In the context of research results, data supporting new or existing information should be revealed to researchers by examining and comparing different main source documents. In addition, new documents revealing false or negative information will be an extremely accurate action.

Araştırmacı Katkısı: Barış SADAY (%100)